

VÉGREHAJTÓ FUNKCIÓK VIZSGÁLATA AUTIZMUSBAN

Balogh Virág

SZTE BTK Neveléstudományi Doktori Iskola

Kulcsszavak: autizmus, végrehajtó funkciók

Vizsgálatomban autisták memóriájának, végrehajtó rendszerének működését igyekeztem feltérképezni. Az autizmus tünettanát a Wing-féle triász (WHO, 1990; APA, 1994) írja le, mely deficitet mutat a reciprok társas interakció, reciprok kommunikáció, képzelet, rugalmas viselkedéstervezés és érdeklődés területén. Az autizmus egyik magyarázó elmélete a végrehajtó működési (executive functions) zavarra vonatkozó hipotézis (Ozonoff, 1997) a frontális lebeny szerepét hangsúlyozza, melynek funkciói közé tartozik a tervezés, az impulzuskontroll, a valóság monitorozása, az irreleváns válaszok gátlása, a gondolkodás és a cselekvés rugalmasságának fenntartása, valamint a munkamemória működése. Az elmélet sikerrel magyarázza a repetitív viselkedéseket, néhány szociális és kommunikatív területen jelentkező tünetet. Az autisták korábbi mérések szerint gyengébben teljesítenek a végrehajtóműködés-teszteken (Damasio, Maurer, 1978; Rumsey, 1985).

Két kutatás eredményeit mutatom be autista és ép gyermekek munkamemória és végrehajtó rendszerének vizsgálatáról. Első vizsgálatomban (A) 11 autista gyermek teljesítményét vettem össze két kontrollcsoport (nem, életkor; nem, mentális kor alapján illesztve) eredményeivel, a Számterjedelem, Számlálási terjedelem, Hallási mondatterjedelem teszteken. Második vizsgálatomban (B) 15 autista gyermek, és 15-15 egészségesen fejlődő társuk vett részt (a kontrollcsoportok illesztése a fentiek szerint történt). Teljesítményüket az alábbi teszteken mértem: Szám- és Fordított számterjedelem, Szóterjedelem, Corsi-, Álszó-, Hallási mondatterjedelem feladat.

(A) Az autisták nem mutattak szignifikánsan gyengébb teljesítményt a mentális kontrollcsoportétól, ám az életkorban illesztett csoportétól igen. (B) A kísérleti és a mentális kontrollcsoport munkamemória-feladatokon mutatott teljesítménye a tesztek többségén nem volt szignifikánsan eltérő. Az életkorban illesztett gyermekek ezekben is jobb teljesítményt értek el.

Kutatásom eredménye, hogy elvégeztem a Hallási mondatterjedelem és Számlálási mondatterjedelem feladatok első hazai mérését autizmussal élő vizsgálati személyeknél. Az autista csoport az azonos intelligenciájú kontroll szintjének megfelelő teljesítményt mutatott a feladatok többségén, míg az életkorban illesztett csoporthoz képest elmaradást mutatott. Eredményeim további vizsgálatokat tesznek szükségessé az autisták munkamemória-teljesítményével kapcsolatban, mivel korábbi mérési eredményektől eltérő képet kaptam.